

Tid Torsdagen den 30 september 2021 kl. 16.00 – 16.30
Plats Bolindersalen, Tekniska nämndhuset
Justering Tisdag den 12 oktober 2021, §§ 1-12, 14, 15, 16, 18, 19,
23, 24

Omedelbart justerade paragrafer

Justering Torsdagen den 30 september 2021, §§ 13, 17, 20, 21, 22

Daniel Helldén

Rikard Warlenius

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Daniel Helldén (MP), ordföranden
Rikard Warlenius (V), vice ordföranden
Ulla Hamilton (M)
Jan Tigerström (M)
Eva Ekmehag (M)
Johan Fälldin (C)
Mikael Valier (KD)
Jan Valeskog (S)
Marlene Karlén (V)
Peter Wallmark (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Åsa Nilsson Söderström (L) för Patrik Silverudd (L)
Bengt Ohlsson (S) för Inger Edvardsson (S)
Emil Stensson (S) för Emmelie Renlund (S)

Ersättare:

Tomas Tetzell (M)
Bo Arkelsten (M)
Bo Lindner (M)
John Backvid (M)
Camilla Kylenfelt (MP)
Svante Linusson (C)
Joel Höglund (V)
Katja Jassey (V)
Inge Pihlström (SD)
Malin Ericson (Fi)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Gunilla Glantz, Ulrika Falk, Åse Geschwind, Peter Granström, Anna Green, Philip Hall, Sara Högne, Kersti Hedqvist, Mattias Lundberg, Elisabet Munters, Bengt Stenberg och personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-12 samt borgarrådssekreteraren Elin Hylander.

§ 16**Handlingsplan för ett cirkulärt byggande i Stockholms stad 2021-2024 – med fokus på minskat byggavfall**

Dnr T2021-00421

Beslut

Trafiknämnden beslutar enligt trafikkontorets förslag:

- 1 Trafiknämnden godkänner för sin del förslag till Handlingsplan för ett cirkulärt byggande i Stockholms stad 2021-2024 – med fokus på minskat byggavfall.

Handlingar i ärendet

Gemensamt tjänsteutlåtande från den 24 maj 2021 från trafikkontoret, miljöförvaltningen, exploateringskontoret, arbetsmarknadsförvaltningen, fastighetskontoret, kyrkogårdsförvaltningen, serviceförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, Stockholm Hamn AB och Stockholm Vatten och Avfall AB.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Daniel Helldén (MP) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Rikard Warlenius m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vänsterpartiet välkomnar stadens helhetsgrepp om ett cirkulärt byggande – en plan som kommer helt rätt i tiden med tanke på EU:s Circular action plan och regeringens handlingsplan för cirkulär ekonomi. Ökad cirkulär ekonomi är avgörande för att klara klimatomställningen och minska resursuttaget.

Vänsterpartiet är positivt till att staden har flera idéer kring branschöverskridande samverkan och pilotprojekt, men vill lyfta fyra områden som den nuvarande handlingsplanen saknar.

Skarpa, mätbara mål. Den storstadsöverenskommelse där Stockholm, Göteborg och Malmö åtar sig att efterfråga cirkulära produkter och arbetssätt av bygg- och rivningsprojekt är mycket positiv. Dock är det oklart hur bindande denna överenskommelse är. Förvaltningarna pekar ut att efterfrågan på återvunnet och återanvänt material i samband med upphandling av anläggningsentreprenader behöver öka. Denna typ av mål saknas för ny- och ombyggnation vilket är olyckligt. Vänsterpartiet hade velat se skarpa målsättningar från stadens sida. Målen bör vara mätbara, exempelvis att minst 10 procent cirkulerat material ska användas vid renoveringar och att minst 10 procent av alla material vid nybyggnation ska ske med cirkulerat material, och ha tydliga tidsgränser då de ska vara uppnådda. Med den typen av målsättningar skickas tydliga signaler till marknaden om att cirkulerat material kommer efterfrågas i större utsträckning.

Uppskalning av pilotprojekt. Handlingsplanen består av flera pilotprojekt, något som det redan finns gott om. Rapporten Circular Economy Outlook Report 2021 utreder var den cirkulära ekonomin befinner sig i Sverige idag och i den konstateras att pilotprojekt ofta blir isolerade öar och att det krävs snabb uppskalning och ett större branschöverskridande samarbete. Det är Vänsterpartiets mening att lärdomar från pilotprojekten ska tas vidare omedelbart efter avslutat pilotprojekt för att skalas upp och bli en del av stadens verksamhet.

Kostnadsuppskattningar. Det faktum att cirkulär ekonomi är arbetsintensivt och kostnadsdrivande nämns genomgående i handlingsplanen. Här är det viktigt att staden och förvaltningarna gör kostnadsuppskattningar för att kunna tillsätta de medel som krävs för att förverkliga det cirkulära byggandet så snabbt som möjligt.

Masshanteringen. Masshantering saknas i handlingsplanen, något som Vänsterpartiet ställer sig frågande till då det är avgörande för att få till cirkulära flöden och som ger upphov till stora mängder avfall. Med cirkulär masshantering kan man minska kostnader, transporter, klimatutsläpp, mängden massor som deponeras och uttag av jungfruliga material. Detta kräver ofta samordning och samverkan mellan projekt- och över organisationsgränserna, men kan markant öka resurseffektiviteten. Goda exempel, som Exploateringskontorets masslogistikcenter, finns och bör spridas bredare i stadens organisation. Fördelen är också att staden får bättre kontroll över flöden så att man kan

säkerställa att massorna hanteras på ett miljömässigt optimalt sätt.

Jan Valeskog m.fl. (S) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi välkomnar förslaget till handlingsplan för cirkulärt byggande med fokus på minskat byggavfall. Förslaget är väl genomarbetat och håller en hög nivå. Det gläder oss att stadens förvaltningar och bolag valde att ta ett bredare grepp om majoritetens splittrade småuppdrag om fossilfria byggarbetsplatser och minskat byggavfall och omvandlade uppdragen till en sammanhållen handlingsplan för cirkulärt byggande.

Vi socialdemokrater har i flera år krävt en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040, som tydligare tar sig an både avfallet och själva byggprocessens klimatpåverkan. Gång på gång har vi lyft fram att staden behöver se till hela livscykeln. Vi menar inte att majoritetens initiativ på området är dåliga, så som fossilfria byggarbetsplatser och minskat byggavfall. Vår poäng är dock att det är bättre, mer effektivt och mer framgångsrikt att ta ett helhetsgrepp om frågan istället för att arbeta med många splittrade småprojekt.

Klimatborgarrådet skriver i förordet att energieffektiviseringar och energibesparingar tidigare har varit huvudfokus för miljö- och klimatarbetet inom byggsektorn, ett arbete som självklart fortfarande är av stor vikt, men att vi nu måste gå vidare och se till byggnaders hela klimatpåverkan under hela livscykeln. Utvinning, tillverkning och transport av bygg- och anläggningsmaterial liksom hanteringen av byggavfall står för en omfattande påverkan på vår miljö och vårt klimat. Vi instämmer med detta till fullo.

Uppdraget borde därför ha varit att fokusera på hela livscykeln. Nu saknas klimatpåverkan från byggprocessen, så som utvinning, tillverkning och transport av bygg- och anläggningsmaterial, i förslaget till handlingsplan. Vi beklagar att staden inte tog chansen att ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040, som tydligare skulle ta sig an både avfallet och själva byggprocessens klimatpåverkan.

Vi beklagar också att masshantering saknas i förslaget till handlingsplan. Detta trots att masshantering är viktigt för att uppnå ett cirkulärt byggande, vilket vi också kan läsa i förslaget. Massor behöver bearbetas och återanvändas lokalt

så att de inte klassas som avfall och därmed måste transporteras ut från staden. Rätt hantering av exempelvis entreprenadberg har därför stor betydelse ur både resurs- och transportsynpunkt. Potentialen för minskade koldioxidutsläpp och ökad resurseffektivitet är mycket stor genom förbättrad masshantering. Idag har staden dock valt att lägga över ansvaret för masshantering på entreprenörer och byggherrar och har därmed inte styrt hanteringen. I staden finns inte heller något klarlagt arbetssätt eller krav på att arbeta aktivt med masshantering i projekten. Kunskapsbristen kring masshantering och dess potential samt bristen på ett tydligt definierat arbetssätt i exploateringsprocessen gör att flertalet projekt är passiva i frågan. Det hade varit ett ypperligt tillfälle att lyfte masshanteringsfrågorna genom att ta med detta i en sammanhållen handlingsplan. Vi beklagar att denna chans inte tas tillvara.

Slutligen vill vi poängtera att majoritetens fokus på att minska byggtaktens varken kommer att öka omställningstakten i byggsektorn eller leda till fler klimatsmarta bostäder.

Peter Wallmark (SD) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi uppskattar den tydliga genomgången av olika aktörers ansvarigheter i genomförandet av handlingsplanen. En tydlig fördelning av delansvar kan säkra genomförandet.

Det är positivt att staden kombinerar åtgärder för mindre byggavfall och återvinning i byggprocessen. Det är av vikt att detta kombineras med tydliga ekonomiska mål och styrmodeller. I flera av stadens större byggprojekt har budget överskridits. Det senaste exemplet är Liljevalchs tillbyggnad, där budgeten gått från 130 miljoner till 570 miljoner. Vi vill poängtera vikten av tydliga ansvarsförhållanden för att detta ej skall upprepas, eftersom det handlar om skattebetalarnas pengar. Vi menar även att de byggnader som redan finns bör betraktas som de minst av alla påverkar klimat och resursanvändning.

I genomförandet av planen bör särskilt fokus ligga på bevarande och återanvändning av redan befintlig bebyggelse, både av kulturhistoriska- och klimatskäl. I detta ingår även att framgent vara restriktiv med kostsamma omvandlingar av starkt förorenade markområden och industriområden till bostadsområden, både ur miljöskäl och för att värna stadens produktions- och distributionsområden, dvs den industriella infrastrukturen. Till sist vill vi understryka behovet av helhetstänkande – det är viktigt att frågor om

resurseffektivitet med mera inte bedrivs som separata frågor eller i separata forum/organisationsformer, utan inkluderas i det ordinarie arbetet. Detta för att undvika en alltför tung administrativ organisation i stadens hållbarhetsarbete.

Ersättaryttrande

Malin Ericson (Fi) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

Feministiskt initiativ har länge efterfrågat bättre hantering av byggnadsmaterial i Stockholm, bland annat genom att upprätta en återbrukscentral för byggmaterial, och välkomnar därför en handlingsplan för cirkulärt byggande och minskat byggavfall. Dock anser vi att den i vissa delar skjuter vid sidan om målet, dels genom att exkludera hushållens byggavfall, dels genom att inte lägga större tyngd vid att hejda de processer där byggavfall uppstår. Avfallstrappan förklaras i inledningen, men dess första steg, att förebygga avfall, behandlas relativt översiktligt och en bra bit in i handlingsplanen under rubriken ”Ombyggnad”.

Det är värt att nämna att samtidigt som handlingsplanen är ute på remiss pågår rivningar av köksinredning och fönsterbyten i stadens allmännyttiga bostadsbolag, och onödiga fönsterbyten i privata fastigheter som Stadsbyggnadsnämnden gett bifall till. Under åren har många platsbyggda äldre kök slängts på soptippen för att deras värde inte uppskattades, och det fortsätter i skrivande stund. Boende i allmännyttan får kämpa mot sina värdar för att behålla fullt funktionella kök, som bolagen vill ersätta med nyproduktion för att det anses vara för besvärligt och kostnadskrävande att behandla material (och kulturhistoria) på ett hållbart och varsamt sätt.

Naturligtvis är det viktigt att som handlingsplanen säger, motverka att det ”[i] samband med ombyggnader och rivningar av byggnader och inredningar slängs stora mängder byggdelar som skulle kunna återanvändas vid om- och nybyggen”, men frågan måste vara att först se över om rivningarna ens behövs. Inredningar gör sig troligtvis bäst på de ställen där de satt från början, både när det gäller hållbarhet och kulturhistoria. De förslag på åtgärder som handlingsplanen ger är en bra start, men det bör finnas tydliga krav på bostadsbolagen att avstå från att byta ut inredningar och fönster. Annars är risken stor att bolagen fortsätter på inslagen väg, med förlorade årsringar i beståndet och höjda hyror för hyresgästerna som resultat.

De inredningsdetaljer, fönster och portar som försvinner i ovarsamma renoveringar, utförda av bostadsbolagen och av privata fastighetsägare, består också av sådana hållbara

material som handlingsplanen lyfter som önskvärda i cirkulärt byggande. I de fallen anser vi att det snarare är ”stationärt byggande” som ska eftersträvas: låt materialen sitta där de sitter eller låt dem återfå sin plats efter nödvändiga strukturella renoveringar som stambyten.

Sammantaget är Feministiskt initiativ glada över att det till slut presenteras en handlingsplan för cirkulärt byggande och minskat byggavfall – det är nödvändigt för att minska belastningen på klimatet som byggandet utgör. Vi önskar dock att varsamheten med vårt gemensamma kulturarv, de byggnader som redan står och har stått länge, ska bli större. I handlingsplanen påpekas under rubriken ”Nyproduktion” att ”i stort sett samtliga flerbostadshus och skolor som uppförts under hela 1900-talet ännu används” och att vi bör planera för långa brukstider och hög kvalitet på materialen. Det innebär rimligen att vi noga måste värna de välbyggda hus som vi redan har.

Vid protokollet
Åse Geschwind